

Motion till riksdagen 2005/06:Ub399

av Allan Widman (fp)

Kommunala friskolor

Förslag till riksdagsbeslut

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som i motionen anføres om tillåtelse av kommunala friskolor.

Motivering

Sedan en principiell etableringsfrihet infördes i början av 90-talet har antalet friskolor växt kraftigt. Idag går cirka var tionde grundskoleelev i en friskola och några direkta tecken på avmattning har inte förmärkts.

Det råder stor samstämmighet om att friskolorna varit positiva för skolväsendet i sin helhet. Föräldrar och barn i friskolorna är nöjda och undersökningar av Skolverket visar att den mätbara kvaliteten inom denna skolform är hög. Tidigare studier har visat att de positiva effekterna också har spritts till närliggande kommunala verksamheter. Konkurrensen och mångfalden har kommit hela den svenska grund- och gymnasieskolan till del.

Analyser av drivkrafterna bakom etableringen av friskolor har visat att det främst handlar om möjligheterna för pedagoger att pröva nya idéer och i större utsträckning själva råda över sin arbetssituation.

Skollagens regler om ekonomisk ersättning till friskolor bygger på principen om likabehandling. Ersättningen skall bestämmas efter samma grunder som respektive kommun tillämpar beträffande det kommunala skolväsendet. Att elever, oberoende av huvudmannskapet för den skola de går i, tillförsäkras samma stöd från samhället är en viktig och självklar princip.

Likabehandlingen i ekonomiskt avseende väcker emellertid frågor om övriga förutsättningar för de båda skolformerna. Är organisation, verksamhetsformer och måttet av självbestämmande i den kommunala skolan sådant att den kan konkurrera med friskolorna ifråga om flexibilitet och förnyelse? Svaret är långt ifrån givet.

Uppfattningen bland många skolledare och lärare i den kommunala skolan är att man alltför mycket bakbinds av kommunpolitiker och högre chefer. Det handlar om allt ifrån lokaler, läromedel, krav på handlingsplaner, kommunala

Fel! Okänt namn på

skolplaner och lokala föreskrifter om utvecklingssamtal. Inte minst uppdelningen av många kommuner i stadsdelsnämnder uppfattas alltför mycket ha kortat avståndet mellan skola och politiker.

Det finns exempel på kommuner som inom sig försökt bilda friskolor. Minst ett sådant försök har stoppats av förvaltningsdomstolarna, eftersom skollagen inte ger utrymme för friskolor med offentliga huvudmän. Även om tillåtelse gavs för kommuner att starta friskolor i skollagens nuvarande bemärkelse skulle det sannolikt skapa andra olägenheter. Men både det faktiska tillståndet i det offentliga skolväsendet och försöken att starta friskolor vittnar om ett behov av större frihet och självständighet för kommunala skolor.

Det anförda leder till slutsatsen att lagen borde tillåta mellanformer där enskilda kommunala skolor kan få samma organisatoriska och pedagogiska manöverutrymme. Ett slags kommunala friskolor, med egen styrelse, som inte omfattas av kommunala skolplaner eller andra lokala direktiv. De bör kunna åtnjuta ersättning efter samma principer som gäller för friskolorna och styras enbart av tillämpliga nationella rättsregler. Självklart måste det vara upp till kommunerna själva att bestämma i vilken omfattning deras skolor skall få ombildas till "kommunala friskolor".

Om vi inte på allvar funderar över hur personalens inflytande över verksamheten skall öka riskerar den kommunala skolan på sikt att försämrans. Det är lärarna, skolledningen och övrig personal som, tillsammans med föräldrar och elever, har bäst förutsättningar att forma den skola som de vill verka i.

Stockholm den 4 oktober 2005

Allan Widman (fp)